

Vergaderjaar 2015–2016

33 009

Innovatiebeleid

Nr. 15

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2016

Na een succesvolle eerste verkiezing in 2014 (Kamerstuk 33 009, nr. 7) heeft het kabinet besloten op zoek te gaan naar nieuwe Nationale Iconen. Het nodigt bedrijven en kennisinstellingen uit om de aanstormende innovaties van Nederland met een groot maatschappelijk en economisch potentieel aan te melden. Ik heb op 14 april 2016 de zoektocht naar de nieuwe Nationale Iconen aangekondigd. Een jury onder leiding van de heer Hans Wijers zal het kabinet wederom adviseren over de selectie. Met deze brief informeer ik uw Kamer over de opzet van de zoektocht en krijgt u een beknopt overzicht van de stand van zaken van de huidige vier iconen: QuTech, Gekweekte Stamcellen, Hybride Aardappels uit Zaad en Bioneedle.

De nieuwe verkiezing van start

Het kabinet zoekt projecten die bijdragen aan de oplossingen van maatschappelijke doelstellingen¹ zoals klimaatverandering, voedselzekerheid of betaalbare gezondheidszorg. Daarnaast moeten de projecten innovatief onderscheidend zijn op wereldschaal en op korte of langere termijn zorgen voor economisch verdienvermogen voor Nederland.

Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en overheden – ook consortia – kunnen tot 14 juni a.s. hun innovaties aanmelden om kans te maken op de benoeming tot icoon via de website van RVO.nl: www.rvo.nl/nationaalicoon. Hier staan ook de voorwaarden en het reglement. De deskundige jury selecteert op basis van een voorselectie door RVO.nl en STW naar schatting 10 finalisten uit de inzendingen. Uit deze finalisten worden door het kabinet maximaal 3 winnaars gekozen en zij krijgen dit najaar de titel Nationaal Icoon uitgereikt.

¹ Er wordt hier aangesloten bij maatschappelijke doelstellingen die staan omschreven in het Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/societal-challenges>.

Het doel van de Nationale Iconen is tweeledig: het kabinet wil Nederland hiermee als innovatief land op de wereldkaart zetten en deze topprojecten naar een volgend niveau tillen door ondersteuning op maat. De uitverkoren icoonprojecten krijgen een eigen ambassadeur op ministerieel niveau. Dit biedt toegang tot een groot netwerk in binnen- en buitenland voor het vinden van nieuwe partners en beleidsmatige inzet vanuit de departementen bijvoorbeeld voor het vinden van financiering, aanpassen van regelgeving of agendering in de Europese arena. De overheid zet zich daarnaast in om het icoonproject zoveel mogelijk exposure te geven, via bijvoorbeeld Staatsbezoeken, handelsmissies en beurzen. Elk iconisch project krijgt te maken met verschillende uitdagingen. De exacte invulling van de ondersteuning stemmen we dan ook samen met de iconen af. Vanwege de positieve ervaringen, beleidsconsistentie en herkenbaarheid zal de aanstaande verkiezing op dezelfde leest geschoeid zijn als de eerste ronde in 2014. Hierbij wordt een aantal verbeteringen doorgevoerd op basis van *lessons learned*. Zo zal de ondersteuning van iconen bij het adopterende departement en het Ministerie van Economische Zaken (EZ) neergelegd worden, in plaats van alleen bij het ondersteunende departement, en zullen de finalisten een sterkere toetsing krijgen (mate van innovatie en bedrijfsmatige aspecten) voorafgaand aan de pitch voor de jury. Daarnaast zal meer ingezet worden op het bereiken van het grote publiek om mensen te inspireren op het gebied van innovatie en ondernemerschap.

Voortgang huidige iconen

Eind 2014 koos het kabinet de volgende iconen:

1. Gekweekte stamcellen

De gekweekte stamcellen van Hans Clevers (Hubrecht Instituut) maken het mogelijk om buiten het lichaam mini-organen te «kweken» en de werking van medicijnen te testen en binnen het lichaam nieuw orgaanweefsel te laten aangroeien. Deze techniek, uniek in de wereld, betekent een doorbraak in de behandeling van bijvoorbeeld kanker en kan op termijn orgaantransplantaties overbodig maken.

In 2015 publiceerde de groep van Hans Clevers een aantal hoogstaande wetenschappelijke publicaties, onder meer in «Nature en in Cell». Minister Schippers heeft steun verleend aan het opzetten van een nieuw programma waarbij met behulp van stamceltechnologie nieuwe geneesmiddelen tegen bijvoorbeeld taaislijmziekte buiten het lichaam getest kunnen worden op werkzaamheid in de patiënt voordat ze aan de patiënt worden toegediend. Daarnaast heeft VWS het budget voor Translationeel Adult Stamcelonderzoek met € 3 miljoen verhoogd² en heeft het € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor onderzoek naar diagnostische ontwikkelingen rondom dure geneesmiddelen³. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) werkt samen met het Hubrecht Instituut aan het sluiten van een partnership agreement met de intergouvernementele organisatie EMBL (European Molecular Biology Laboratory). Dit verhoogt de zichtbaarheid van het Hubrecht Instituut en het Icoonproject. KWF Kankerbestrijding maakte woensdag 13 april jl. bekend dat er een nieuw topinstituut voor wetenschappelijk kankeronderzoek wordt opgericht. De Ministeries van EZ, OCW en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) ondersteunen deze ambitie en Hans Clevers is een van de

² Kamerbrief «Medisch technologische innovatie en topsector Life Sciences and Health», d.d. 5 oktober 2015 (Kamerstuk 32 637, nr. 202).

³ Kamerbrief «Visie op geneesmiddelen: Nieuwe geneesmiddelen snel bij de patiënt tegen aanvaardbare kosten» d.d. 29-1-2016 (Kamerstuk 29 477, nr. 358).

topwetenschappers die hiervoor de wetenschappelijke strategie gaat schrijven.

2. QuTech

De kwantumcomputers van Leo Kouwenhoven (TU Delft/TNO) zijn next generation computers. Ze hebben exponentieel meer rekenkracht dan bestaande computers. Door gebruik te maken van zogenaamde kwantumdeeltjes is het mogelijk om informatie van het ene naar een ander punt te verplaatsen, zonder dat de informatie door een kabel of de ether hoeft te reizen. Afluisteren wordt daarmee onmogelijk, vertraging bij het overbrengen van data verleden tijd. De techniek kan onder andere worden toegepast in veiligheid, ICT en medicijnonderzoek.

Het gaat QuTech zeer voor de wind. In 2015 heeft QuTech een wetenschappelijke doorbraak bereikt met een zogenaamde Bell test (teleportatie/verstrengeling) over 1,3 km die de voorpagina van de New York Times haalde. Ook heeft QuTech een belangrijke nieuwe partner binnengehaald, Intel investeerde \$ 50 miljoen in één van de roadmaps van QuTech. Publieke financiering van QuTech is onder regie van EZ rondgekomen via een Partnerconvenant waarin de partners EZ, OCW, NWO, TUD, TNO en HTSM hun commitment van in totaal € 146 miljoen voor 10 jaar hebben gegeven. QuTech is mee geweest op diverse Staatsbezoeken en handelsmissies, dat o.a. een Memorandum of Understanding opleverde met het Niels Bohr Instituut. In het kader van de icoonstatus organiseert Nederland een voorzitterschapsconferentie met het doel een FET flagship-programma met een omvang van € 1 miljard binnen H2020 te realiseren. Tenslotte zetten EZ en QuTech zich in om het kwantumonderzoek breder binnen Nederland te versterken.

3. Hybride Aardappels uit Zaad

Solynta heeft een baanbrekende techniek ontwikkeld die het mogelijk maakt om aardappels te telen op basis van zaad in plaats van pootaardappelen. Daarmee kunnen de eigenschappen van aardappelen worden verbeterd, zoals voedingswaarde, grootte en gevoeligheid voor ziektes. Solynta onderstreept met dit project de belangrijke Nederlandse bijdrage aan de mondiale wereldvoedselvoorziening en versterkt de Nederlandse exportpositie als aardappelleverancier.

Het bedrijf is de laatste anderhalf jaar sterk gegroeid van 5 naar circa 30 werknemers. Oud-staatsecretaris Dijksma bezocht het bedrijf en heeft een aantal toezeggingen gedaan rondom inzet op aanpassen EU-regelgeving die nodig is om deze innovatie binnen de scope van de Europese Richtlijn (2002/56/EG) te laten vallen. Onder andere door handelsmissies is er contact gelegd met verschillende landen met het oog op research en commerciële samenwerking. Op basis van ideeën en technologie van Solynta heeft een breed consortium van belanghebbenden een meerjarig een PPS-voorstel voor een innovatieprogramma ontwikkeld; Holland Innovation Potato (HIP). Momenteel wordt de haalbaarheid van de implementatie hiervan onderzocht.

4. Bioneedle

De oplosbare naald, de Bioneedle, die Gijsbert van de Wijdeven als veearts ontwikkelde, betekent een nieuwe, snellere en schonere manier om dieren en mensen te vaccineren. Kant en klare bionaaldjes met de juiste dosering vaccin worden in hun geheel en pijnloos inbracht in het lichaam, waar ze oplossen. Dit proces vermindert de kans op fouten, maakt dure koelingsapparatuur overbodig en maakt distributie in

ontwikkelingslanden goedkoper, gemakkelijker en sneller. De Bioneedle biedt wereldwijd soelaas, bijvoorbeeld in geval van pandemieën waar levens kunnen afhangen van de snelheid van vaccinaties.

De initiatiefnemers hebben de afgelopen periode gezocht naar financiering voor de verdere ontwikkeling van hun product. De overheid heeft het project op hoog niveau onder de aandacht gebracht van partijen die hierbij zouden kunnen helpen. Er was veel interesse in de Bioneedle-techniek, maar de zakelijke kant van het project bleek lastig; Bioneedle is begin dit jaar failliet verklaard. Er zijn in beginsel echter testfaciliteiten beschikbaar om het product gereed te maken voor de markt en op dit moment wordt met partijen gesproken over een herstart. De eerste tekenen zijn positief.

Tot slot

Het kabinet en ook de Nationale Iconen zelf zijn positief over de voortgang van dit nieuwe instrument. Dat er ook iconen zijn die in moeilijk vaarwater zitten, hoort erbij: innovatie en ondernemerschap betekent ook risico nemen. Niet alle projecten kunnen succesvol zijn. Wij zullen uw Kamer in het najaar informeren over de benoeming van de nieuwe iconen. De aanpak wordt in zijn geheel eind 2017 geëvalueerd.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp